Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

3 päivänä huhtikuuta 2019 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – 1 artiklan 2 kohta – Direktiivin soveltamisala – Ehto, jolla alueellinen toimivalta annetaan yleisten sääntöjen nojalla määritellylle tuomioistuimelle – 6 artiklan 1 kohta – Kohtuuttomuuden tutkiminen viran puolesta – 7 artiklan 1 kohta – Kansallisen tuomioistuimen velvollisuudet ja oikeudet

Asiassa C-266/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Okręgowy w Poznaniu (Poznańin alueellinen tuomioistuin, Puola) on esittänyt 11.4.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 17.4.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Aqua Med sp. z o.o.

vastaan

Irena Skóra,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit C. Toader (esittelevä tuomari), A. Rosas, L. Bay Larsen ja M. Safjan,

julkisasiamies: E. Tanchev,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Aqua Med sp. z o.o., edustajanaan T. Babecki, radca prawny,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Euroopan komissio, asiamiehinään N. Ruiz García, M. Wilderspin ja S. L. Kalėda,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) ja 4.6.2009 annetun tuomion Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Aqua Med sp. z o.o. ja Irena Skóra ja joka koskee kansallisten tuomioistuinten alueellista toimivaltaa tutkia elinkeinonharjoittajan kuluttajaa vastaan nostama kanne myyntihinnan maksamiseksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 93/13

3 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 13. ja 24. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”jäsenvaltioiden lakien ja asetusten, joissa suoraan tai välillisesti vahvistetaan kuluttajasopimusten ehdot, osalta oletetaan, että ne eivät sisällä kohtuuttomia ehtoja; tämän vuoksi ei ole tarpeen saattaa tämän direktiivin säännöksiä koskemaan ehtoja, joissa heijastuvat pakolliset lait tai asetukset, tai niiden kansainvälisten sopimusten, joissa jäsenvaltiot ja yhteisö ovat osallisina, periaatteet tai määräykset; tässä suhteessa 1 artiklan 2 kohdan ilmaisu ’pakolliset lait ja asetukset’ kattaa myös ne säännöt, joita lain mukaan sovelletaan sopimuspuolten välillä silloin, kun muusta järjestelystä ei ole sovittu,

– –

jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi.”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

2. Tämän direktiivin säännökset eivät koske pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja – –”

5 Mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

6 Saman direktiivin 7 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Asetus (EU) N:o 1215/2012

7 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 18 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Toinen sopimuspuoli voi nostaa kanteen kuluttajaa vastaan ainoastaan sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa kuluttajalla on kotipaikka.”

Puolan oikeus

8 Puolan siviiliprosessilain (Kodeks postępowania cywilnego) 27 § kuuluu kyseisen lain 2 luvun 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleinen toimivalta”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. ”Kanne on nostettava siinä ensimmäisen asteen tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä vastaajalla on kotipaikka.

2. Kotipaikka määritetään siviililain [(Kodeks cywilny)] säännösten nojalla.”

9 Siviiliprosessilain 31 §:ssä, joka kuuluu kyseisen lain 2 luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Vaihtoehtoinen toimivalta”, säädetään seuraavaa:

”Kanne asioissa, joihin sovelletaan tämän jakson säännöksiä, voidaan nostaa joko yleistä toimivaltaa koskevien säännösten mukaisesti tai tuomioistuimessa, joka määritetään jäljempänä säädettyjen säännösten mukaisesti.”

10 Sama 2 jakso sisältää mainitun lain 34 §:n, jonka sanamuoto on seuraava:

”Kanne, joka koskee sopimuksen tekemistä, sen sisällön määrittämistä, sen muuttamista, sen olemassaolon vahvistamista, sen täyttämistä, purkamista tai pätemättömäksi toteamista taikka sopimusvelvoitteiden laiminlyönnin tai puutteellisen täyttämisen perusteella vaadittavaa vahingonkorvausta, voidaan nostaa sopimuksen täyttämispaikkakunnan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Jos sopimuksen täyttämispaikkakunnasta on epäselvyyttä, se on osoitettava asiakirjoilla.”

11 Siviiliprosessilain 200 §:n mukaan tuomioistuimen, joka toteaa, ettei sillä ole toimivaltaa käsitellä asiaa, on siirrettävä asia toimivaltaiseen tuomioistuimeen.

12 Kyseisen lain 202 §:n sanamuoto on seuraava:

”Jos tuomioistuimen toimivallan puuttuminen on korjattavissa asianosaisten välisellä sopimuksella, tuomioistuin ottaa puuttuvan toimivaltansa huomioon vain, jos vastaaja vetoaa siihen ennen kuin hän vastaa kanteeseen asiallisesti ja perustelee tätä vaatimustaan riittävästi. Tuomioistuin ei myöskään selvitä tällaista puuttuvaa toimivaltaansa viran puolesta ennen kannekirjelmän tiedoksi antamista. Jos laissa ei ole erityisesti toisin säädetty, tuomioistuin ottaa huomioon asian käsittelyn kaikissa vaiheissa viran puolesta niiden seikkojen lisäksi, joiden perusteella kanne olisi hylättävä, asian virheellisen käsittelyjärjestyksen, sen, jos asiamieheltä tai edustajalta puuttuu asianmukainen valtakirja, vastaajan puuttuvan asianosaiskelpoisuuden, puutteet vastaajan elinten kokoonpanossa sekä vastaajan laillisen edustajan passiivisuuden.”

13 Direktiivi 93/13 saatettiin osaksi Puolan oikeusjärjestystä siviililailla. Kyseisen lain 385^3 §:n 23 kohdan mukaan kohtuuttomina ehtoina pidetään erityisesti ehtoja, joilla puolalaisten tuomioistuinten toimivalta suljetaan pois tai joilla toimivalta annetaan Puolassa tai muussa valtiossa sijaitsevalle välitystuomioistuimelle taikka muulle elimelle, sekä ehtoja, joiden mukaan kanne on nostettava tuomioistuimessa, joka ei Puolan lain mukaan ole alueellisesti toimivaltainen.

14 Siviililain 454 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Jos suoritukselle ei ole määritetty täyttämispaikkaa eikä sitä voida päätellä velvoitteen luonteesta, suoritus on täytettävä sillä paikkakunnalla, jossa velallisella oli kotipaikka velvoitteen syntymishetkellä. Rahasuoritus on kuitenkin suoritettava sillä paikkakunnalla, jossa velkojalla oli kotipaikka maksun suorittamisajankohtana; jos velkojan kotipaikka on muuttunut velvoitteen syntymisen jälkeen, on hän vastuussa tästä aiheutuvista maksun välityksen lisäkustannuksista.

2. Jos velvoite liittyy velallisen tai velkojan yritykseen, täyttämispaikkakunnan määrittämisen kannalta ratkaiseva paikkakunta on yrityksen kotipaikka.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Aqua Med on elinkeinonharjoittaja, jonka kotipaikka on Opalenica (Puola). Se teki 29.10.2016 muualla kuin toimitiloissaan kuluttajan eli Irena Skóran kanssa, jonka kotipaikka on Legnica (Puola), sopimuksen patjan, patjanpäällisen ja tyynyn myynnistä 1992 Puolan zlotyn (PLN) (noin 465 euron) hintaan.

16 Yleisten sopimusehtojen, jotka ovat erottamaton osa mainittua myyntisopimusta, 9 luvun 4 kohdassa olevan ehdon mukaan ”toimivaltainen tuomioistuin tutkimaan sopimuspuolten välisiä oikeusriitoja on voimassa olevien säännösten nojalla toimivaltainen tuomioistuin”.

17 Aqua Med ei saanut myyntihintaa sovitussa määräajassa, minkä johdosta se nosti kanteen Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślussa (Nowy Tomyślin piirioikeus, Puola), jonka tuomiopiirissä sen kotipaikka sijaitsee. Se katsoo, että kyseessä oleva oikeusriita kuuluu kyseisen tuomioistuimen alueelliseen toimivaltaan siviiliprosessilain 34 §:n nojalla, jonka mukaan sopimuksen täyttämistä koskeva kanne on nostettava sopimuksen täyttämispaikkakunnan tuomioistuimessa. Aqua Medin mukaan maksu oli siviililain 454 §:n nojalla suoritettava sen pankkitilille tilisiirtona sen kotipaikassa.

18 Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu totesi 18.10.2017 antamallaan määräyksellä viran puolesta, ettei se ole asiassa toimivaltainen, ja siirsi asian siihen piirioikeuteen, jonka tuomiopiirissä vastaajan kotipaikka sijaitsee. Ensiksi mainittu tuomioistuin totesi, että koska kyseessä oli elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen sopimus, kansallisen oikeuden lisäksi oli sovellettava myös unionin oikeutta kuluttajansuojan alalla ja muun muassa direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, etenkin 4.6.2009 annettua tuomiota Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), jonka mukaan kansallisilla tuomioistuimilla on viran puolesta velvollisuus tutkia elinkeinonharjoittajien kuluttajien kanssa tekemien sopimusten kohtuuttomat ehdot, mukaan lukien oikeuspaikkalausekkeet.

19 Mainittu tuomioistuin katsoi täten, että siviiliprosessilain 202 §:ssä, jonka mukaan asiaa käsittelevä tuomioistuin ei voi viran puolesta tutkia toimivaltaansa, tehdään käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi unionin oikeudessa kuluttajille annetun oikeudellisen suojan toteuttaminen.

20 Tämän viran puolesta tehdyn tarkastelun yhteydessä Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu tutki oman alueellisen toimivaltansa ja katsoi, että sopimusehto, jolla sallitaan sellaisen kansallisen säännön soveltaminen, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja voi nostaa kuluttajaa vastaan kanteen tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä kyseisen elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, on kohtuuton.

21 Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu jätti siten soveltamatta kyseessä olevaa sopimusehtoa ja sovelsi lainsäännöstä eli siviiliprosessilain 27 §:n 1 momenttia, jossa säädetään tuomioistuinten yleisestä toimivallasta niin, että tuomioistuin, jonka tuomiopiirissä vastaajan kotipaikka sijaitsee, on alueellisesti toimivaltainen.

22 Aqua Med valitti ensimmäisen asteen tuomioistuimen antamasta määräyksestä Sąd Okręgowy w Poznaniuhun (Poznańin alueellinen tuomioistuin, Puola) ja vetosi kansallisen lainsäädännön rikkomiseen ja direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan virheelliseen soveltamiseen.

23 Kyseinen tuomioistuin on epävarma direktiivin 93/13 soveltamisesta siitä syystä, että kyseessä olevassa sopimusehdossa viitataan kansallisiin säännöksiin, joita sovelletaan sopimusehdosta riippumatta. Sen mukaan asiaa käsittelevän tuomioistuimen viran puolesta suorittama alueellisen toimivaltansa tarkastelu vastaisi käsiteltävässä asiassa kansallisen lainsäädännön kriittistä tarkastelua siltä osin kuin on kyse tämän toimivallan määrittämisestä kuluttajasopimuksia koskevissa oikeusriidoissa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tässä yhteydessä, annetaanko unionin oikeudessa kansallisille tuomioistuimille tällainen toimivalta ja perustuuko tämä direktiivin 93/13 säännöksiin. Mikäli vastaus on myöntävä, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on jätettävä soveltamatta kansallista lakia, joka on katsottu unionin oikeuden säännösten vastaiseksi 9.3.1978 annettuun tuomioon Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49) perustuvan oikeuskäytännön nojalla, ja sovellettava kuluttajan kannalta edullisinta sääntöä eli käsiteltävässä asiassa yleistä sääntöä, jolla toimivalta annetaan tuomioistuimelle, jonka tuomiopiirissä vastaajan kotipaikka sijaitsee.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa näiden päätelmien tueksi asetuksen N:o 1215/2012 18 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan ainoastaan sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa kuluttajalla on kotipaikka, ovat toimivaltaisia asiassa, jossa toinen sopimuspuoli on nostanut kanteen kuluttajaa vastaan.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo viimein, että kyseessä olevan kaltaisen oikeuspaikkalausekkeen sisällyttäminen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen voi johtaa kuluttajaa harhaan, koska kuluttaja voi sen perusteella virheellisesti ymmärtää tämän ehdon olevan hänelle edullinen.

26 Sąd Okręgowy w Poznaniu on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko kansallisen tuomioistuimen, joka tutkii viran puolesta [direktiivin 93/13] 6 artiklan 1 kohdan nojalla ja – – unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön (tuomio [4.6.2009,] Pannon GSM, C-243/08, [EU:C:2009:350]) perusteella kuluttajasopimuksessa olevan oikeuspaikkalausekkeen, tutkittava myös sellaiset sopimusehdot, joissa määrätään sopimuspuolten välisten riita-asioiden oikeuspaikasta pelkästään viittaamalla kansalliseen lainsäädäntöön?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi: onko tuomioistuimen tutkinnan johdettava siihen, että toimivaltasäännöksiä sovelletaan siten, että kuluttajaa suojataan direktiivin [93/13] mukaisesti eli että asia voidaan ratkaista siinä tuomioistuimessa, joka sijaitsee lähimpänä kuluttajan kotipaikkaa tai tavanomaista asuinpaikkaa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

27 Aluksi on todettava, että 4.6.2009 annetun tuomion Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350) 22 ja 23 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että direktiivillä 93/13 perustettu suojajärjestelmä rakentuu ajatukselle siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön. Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että tämän heikomman aseman vuoksi direktiivillä 93/13 velvoitetaan jäsenvaltiot säätämään järjestelmästä, jolla varmistetaan se, että kaikki sellaiset sopimusehdot, joista ei ole erikseen neuvoteltu, voidaan tutkia niiden mahdollisen kohtuuttomuuden arvioimiseksi (tuomio 26.3.2019, Abanca Corporación Bancaria, C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250, 50 kohta). Kyseisen direktiivin 6 artiklan tavoitetta ei voitaisi tässä yhteydessä saavuttaa, jos kuluttajilla itsellään olisi velvollisuus vedota sopimusehdon kohtuuttomuuteen, ja tehokas kuluttajansuoja voidaan saavuttaa ainoastaan, jos kansallisella tuomioistuimella on mahdollisuus arvioida tällaista ehtoa viran puolesta (ks. vastaavasti tuomio 27.6.2000, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 26 kohta).

28 Tällaista kansallisen tuomioistuimen viran puolesta suorittamaa tarkastelua voidaan kuitenkin edellyttää vain, jos on kyse direktiivin 93/13 soveltamisalaan, sellaisena kuin se on määritelty direktiivin 1 artiklassa, kuuluvasta sopimusehdosta. Kyseisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaan mainitun direktiivin säännökset eivät koske pakottavia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja.

29 Saman direktiivin johdanto-osan 13. perustelukappaleen mukaan direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdan ilmaisu ”pakolliset lait ja asetukset” kattaa myös ne säännöt, joita kansallisen lain mukaan sovelletaan sopimuspuolten välillä silloin, kun muusta järjestelystä ei ole sovittu.

30 Näin ollen on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jää pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehto, jossa sopimuspuolten välisten oikeusriitojen tutkimiseen toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämiseksi viitataan sovellettavaan kansalliseen oikeuteen.

31 Tältä osin on muistutettava, että direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdalla, jossa on kyse pakottavia lakeja tai asetuksia heijastavista sopimusehdoista, on otettu käyttöön direktiivin soveltamisalaan kohdistuva rajaus, joka unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan edellyttää kahden ehdon täyttymistä. Yhtäältä sopimusehdon on heijastettava lain tai asetuksen säännöstä, ja toisaalta tämän säännöksen on oltava pakottava (tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Vaikka sen tarkistaminen, täyttyvätkö nämä ehdot, kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan kussakin yksittäistapauksessa, unionin tuomioistuimen tehtävänä on johtaa arviointiperusteet, joiden avulla kansallinen tuomioistuin voi antaa ratkaisunsa (ks. analogisesti tuomio 22.2.2018, Nagyszénás Településszolgáltatási Nonprofit Kft., C-182/17, EU:C:2018:91, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on siis niin, että tämän direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetty direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääminen ulottuu kansallisen oikeuden säännöksiin, joita sovelletaan sopimuspuolten välillä niiden valinnasta riippumatta, sekä suoraan lain nojalla sovellettaviin säännöksiin, kun sopimuspuolet eivät ole muuta sopineet. Soveltamisalan ulkopuolelle jääminen on perusteltua sen vuoksi, että voidaan olettaa, että kansallinen

lainsäätäjä on asettanut tasapainoon tiettyjen sopimusten osapuolten kaikki oikeudet ja velvollisuudet, ja tämän tasapainon unionin lainsäätäjä on nimenomaisesti pyrkinyt säilyttämään (tuomio 7.8.2018, Banco Santander ja Escobedo Cortés, C-96/16 ja C-94/17, EU:C:2018:643 43 kohta).

34 Unionin tuomioistuin on todennut lisäksi myös, että kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon se, että tämän direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädettyä poikkeusta on tulkittava suppeasti, erityisesti kun otetaan huomioon kyseisen direktiivin tavoite eli kuluttajien suojaaminen elinkeinonharjoittajien heidän kanssaan tekemiin sopimuksiin sisältyviltä kohtuuttomilta ehdoilta (tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toteamuksista ilmenee, että pääasiassa kyseessä oleva sopimusehto on muotoiltu hyvin yleisin ilmauksin, mistä syystä voidaan yhtäältä epäillä sen hyödyllisyyttä, sillä siinä viitataan kansallisiin säännöksiin, joita – kuten kyseinen tuomioistuin täsmentää – sovelletaan tästä ehdosta riippumatta. Mainittu ehto ei toisaalta varsinaisesti heijasta mitään tiettyä kansallista säännöstä, koska kansallisissa säännöksissä, joihin siinä viitataan, säädetään joukosta sääntöjä, jotka koskevat tuomioistuimen toimivallan määrittämisen yksityiskohtaisia sääntöjä ja joista elinkeinonharjoittaja voi valita sen, joka on hänen kannaltaan edullisin.

36 Vaikka pääasiassa kyseessä olevassa ehdossa viitataan kansalliseen lainsäädäntöön, olettamalla, jonka mukaan kansallinen lainsäätäjä on saattanut tasapainoon tiettyjen sopimusten osapuolten kaikki oikeudet ja velvollisuudet, ei voida perustella tämän ehdon jättämistä direktiivin 93/13 soveltamisalan ulkopuolelle. Tällaisessa tilanteessa on nimittäin arvioitava tämän sopimusehdon muotoilua ja sen vaikutuksia kuluttajalla oleviin odotuksiin.

37 Kun otetaan huomioon direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen suppea tulkinta, edellä esitetystä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista ehtoa ei voida ymmärtää niin, että siinä toistettaisiin kansallinen säännös.

38 Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, ettei kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jää pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehto, jossa yleisesti viitataan sovellettavaan kansalliseen oikeuteen sopimuspuolten välisten oikeusriitojen tutkimiseen toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämiseksi.

Toinen kysymys

39 Vaikka toinen kysymys ei koske nimenomaisesti unionin oikeuden tietyn tekstin tulkintaa, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen asiana on poimia ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen perusteluista ne unionin oikeuden määräykset ja säännökset, joita oikeusriidan kohteen perusteella on tarpeen tulkita (ks. vastaavasti tuomio 12.2.2015, Surgicare, C-662/13, EU:C:2015:89, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Koska Sąd Okręgowy w Poznaniun kysymysten tarkoituksena on selvittää kuluttajille annettavan suojelun taso ja heidän käytettävissään olevat oikeussuojakeinot tuomioistuimissa, direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohta on käsiteltävässä asiassa syytä sisällyttää niihin unionin oikeuden välineisiin, joista ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta esittämään sille tulkinnan (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, 45 kohta).

41 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on täten katsottava toisella kysymyksellään tiedustelevan lähinnä, onko direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sopimusehdossa viitatuille menettelysäännöille, joiden nojalla elinkeinonharjoittaja voi valita vastaajan kotipaikan toimivaltaisen tuomioistuimen ja sopimuksen täyttämispaikkakunnan toimivaltaisen tuomioistuimen välillä, kun se nostaa kanteen, jossa kuluttajan väitetään jättäneen sopimuksen täyttämättä.

42 Direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdan mukaan on niin, kun sitä luetaan yhdessä direktiivin johdanto-osan 24. perustelukappaleen kanssa, että jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan kuluttajan kanssa tekemissä sopimuksissa.

43 Unionin tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään korostanut – kuten tämän tuomion 27 kohdassa on muistutettu – elinkeinonharjoittajiin nähden heikommassa asemassa olevien kuluttajien suojelun muodostaman yleisen edun luonnetta ja merkityksellisyyttä (tuomio 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen oikeusriidan tutkimiseen liittyvästä alueellisesta toimivallasta on todettava, että direktiivissä 93/13 ei ole nimenomaisia säännöksiä siitä, mikä tuomioistuin on toimivaltainen.

45 Vaikka asetuksen N:o 1215/2012 18 artiklan 2 kohdassa, johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa tässä yhteydessä, säädetään, että kansainvälisesti toimivaltainen tuomioistuin tutkimaan toisen sopimuspuolen kuluttajaa vastaan nostaman kanteen on sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa kuluttajan kotipaikka sijaitsee, tätä säännöstä ei voida soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen asiaan, jossa ei ole viitteitä rajat ylittävästä tilanteesta (ks. vastaavasti tuomio 5.12.2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, 46 ja 47 kohta).

46 Kuten Euroopan komissio huomauttaa kirjallisissa huomautuksissaan, on kuitenkin varmistettava kuluttajan direktiiviin 93/13 perustuvien oikeuksien tehokas suojaaminen.

47 Vaikka unionin tuomioistuin on jo rajannut monessa suhteessa ja direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan vaatimukset huomioon ottaen tapaa, jolla kansallisen tuomioistuimen on taattava kuluttajien tähän direktiiviin perustuvien oikeuksien suojaaminen, on kuitenkin todettava, ettei unionin oikeudessa lähtökohtaisesti ole yhdenmukaistettu sopimusehtojen väitetyn kohtuuttomuuden tutkimiseen sovellettavia menettelyjä ja että tällaiset menettelyt kuuluvat siten kunkin jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen, kunhan ne eivät kuitenkaan ole epäedullisempia kuin samankaltaisia kansallisen oikeuden piiriin kuuluvia tilanteita koskevat menettelyt (vastaavuusperiaate) ja kunhan niissä säädetään oikeudesta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, sellaisena kuin siitä määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa (tuomio 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Vastaavuusperiaatteesta on todettava, ettei unionin tuomioistuimella ole käytössään mitään seikkaa, joka voi antaa aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta tämän periaatteen kanssa.

49 Oikeudesta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin on todettava, että sen on koskettava sekä niiden tuomioistuinten nimeämistä, jotka ovat toimivaltaisia tutkimaan unionin oikeuteen perustuvat asiat, että näihin asioihin sovellettavia menettelysääntöjä (tuomio 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Kansallisen tuomioistuimen on tässä yhteydessä arvioitava, taataanko kansallisella menettelysäännöksellä oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, ja suoritettava tämä arviointi ottamalla huomioon tämän säännöksen asema koko menettelyn, sen kulun sekä sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa elimissä.

51 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa on siis tarpeen tarkistaa, missä määrin tuomioistuinten toimivaltaa koskevilla kansallisen oikeuden säännöksillä heikennetään suhteettomasti kuluttajien oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin tai heidän mahdollisuuttaan käyttää direktiivillä 93/13 heille annettuja oikeuksia.

52 Kansallinen säännös, jossa säädetään vaihtoehtoisesti toimivaltaisesta kuluttajasopimuksen täyttämispaikkakunnan tuomioistuimesta, ei lähtökohtaisesti ole sellaisenaan omiaan rajoittamaan liiallisesti kuluttajan oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin. Tällainen toimivalta ei nimittäin sulje pois kuluttajan mahdollisuutta osallistua häntä vastaan aloitettuun oikeudenkäyntiin ja vedota hänellä direktiivin 93/13 nojalla oleviin oikeuksiin. Lisäksi on niin, että kaikkien tuomioistuinten on viran puolesta tutkittava elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen sopimusehtojen kohtuuttomuus ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen takaamiseksi, että kuluttajaa suojataan kohtuuttomilta ehdoilta.

53 Sellaisiin riittäviin ja tehokkaisiin keinoihin, joilla kuluttajalle voidaan taata oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, on kuitenkin kuuluttava mahdollisuus osallistua kohtuullisin menettelyllisin edellytyksin asiaan, jossa elinkeinonharjoittaja on nostanut kanteen kuluttajaa vastaan, siten ettei kuluttajan oikeuksien käyttämiselle ole asetettu ehtoja, etenkään määräaikoihin, kustannuksiin tai etäisyyteen liittyviä ehtoja, jotka heikentävät direktiivissä 93/13 taattujen oikeuksien käyttämistä (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 Yksityiskohtaisista menettelysäännöistä, jotka johtavat kuluttajan kannalta liian korkeisiin kustannuksiin, voi nimittäin seurata, että kuluttaja luopuu puolustamasta tehokkaasti oikeuksiaan tuomioistuimessa, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on asian saattanut. Tilanne voi olla tällainen, jos siitä, että asia on saatettu kuluttajan kotipaikasta hyvin kaukana sijaitsevan tuomioistuimen käsiteltäväksi, aiheutuu kuluttajalle liian korkeita matkakustannuksia, jotka ovat omiaan saamaan kuluttajan luopumaan vastaamasta häntä vastaan aloitetussa oikeudenkäynnissä (ks. vastaavasti tuomio 12.2.2015, Baczó ja Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, 49–59 kohta).

55 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, onko asia näin pääasiassa.

56 Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sopimusehdossa viitatuille menettelysäännöille, joiden nojalla elinkeinonharjoittaja voi valita vastaajan kotipaikan toimivaltaisen tuomioistuimen ja sopimuksen täyttämispaikkakunnan toimivaltaisen tuomioistuimen välillä, kun se nostaa kanteen, jossa kuluttajan väitetään jättäneen sopimuksen täyttämättä, jollei sopimuksen täyttämispaikkakunnan valinta johda kuluttajan kannalta sellaisiin menettelyllisiin edellytyksiin, jotka ovat omiaan rajoittamaan liiallisesti unionin oikeusjärjestyksessä kuluttajalle annettua oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

Oikeudenkäyntikulut

57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 1 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, ettei kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jää pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehto, jossa yleisesti viitataan sovellettavaan kansalliseen oikeuteen sopimuspuolten välisten oikeusriitojen tutkimiseen toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämiseksi.**

2) **Direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sopimusehdossa viitatuille menettelysäännöille, joiden nojalla elinkeinonharjoittaja voi valita vastaajan kotipaikan toimivaltaisen tuomioistuimen ja sopimuksen täyttämispaikkakunnan toimivaltaisen tuomioistuimen välillä, kun se nostaa kanteen, jossa kuluttajan väitetään jättäneen sopimuksen täyttämättä, jollei sopimuksen täyttämispaikkakunnan valinta johda kuluttajan kannalta sellaisiin menettelyllisiin edellytyksiin, jotka ovat omiaan rajoittamaan liiallisesti unionin oikeusjärjestyksessä kuluttajalle annettua oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.**

Allekirjoitukset